

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Ταχ. Δ/ση: Σταδίου 29
Ταχ. Κώδικας: 101 10 - Αθήνα
TELEFAX: 210 5203872
Πληροφορίες: Ζ. Αδαμοπούλου
Τηλέφωνο: 2131516472
e-mail: ypertns@ypakp.gr

Αθήνα, 04 Νοεμβρίου 2019
Αριθ. Πρωτ.: 427

ΠΡΟΣ: Τη Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοιν/κού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
Αθήνα

ΘΕΜΑ: Σχετικά με το καθεστώς απασχόλησης των εργατών γης.

ΣΧΕΤ: Η με αρ. πρωτ.1019/01-10-2019 ΕΡΩΤΗΣΗ.

Σε απάντηση του ανωτέρω σχετικού, που κατατέθηκε στη Βουλή από τον Βουλευτή κ. Μ. Χαρακόπουλο, σας πληροφορούμε τα εξής:

A. Βάσει της σχετικής νομολογίας, οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας εφαρμόζονται μόνο όταν πρόκειται για συμβάσεις παροχής εξαρτημένης εργασίας. Οι λοιπές εργασιακές σχέσεις ιδιωτικού δικαίου ρυθμίζονται από ειδικές διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου που αφορούν σε αυτές κατά περίπτωση.

Από τον συνδυασμό των άρθρων 648 και 652 του ΑΚ προκύπτει ότι σύμβαση εξαρτημένης εργασίας υπάρχει όταν ο μισθωτός παρέχει την εργασία του με μισθό, αδιάφορα με τον τρόπο που αυτός καθορίζεται και καταβάλλεται, και υποβάλλεται έναντι εκείνου προς τον οποίο παρέχεται αυτή (εργοδότη) σε νομική εξάρτηση, η οποία εκδηλώνεται με το δικαίωμα του εργοδότη να ασκεί εποπτεία και έλεγχο στην παροχή γενικά της εργασίας χωρίς όμως να είναι απαραίτητη και η συνήθως υπάρχουσα οικονομική εξάρτηση. Την έννοια της εξάρτησης δεν καθορίζει διάταξη νόμου αλλά την έχει επεξεργαστεί και καθορίσει τόσο η θεωρία όσο και η δικαστηριακή νομολογία.

B. α) Κατά τα κριθέντα εκ της νομολογίας των δικαστηρίων, έχει γίνει δεκτό ότι άμεσες γεωργικές εργασίες είναι εκείνες που συμβάλλουν ευθέως στην παραγωγή γεωργικών ή κτηνοτροφικών προϊόντων, όπως η καλλιέργεια της γης, η ανάπτυξη ζώων, η επιτήρηση των καλλιεργουμένων, η φύλαξη των προϊόντων και των ζώων, σε κάθε περίπτωση δε, έως την ολοκλήρωση της παραγωγικής διαδικασίας, η οποία στις καλλιέργειες συμπίπτει με την συγκομιδή (Α.Π. 794/1995, Α.Π. 72/1975, Α.Π. 614/1966)

Περαιτέρω, το άρθρο 1 § 1 του ν. 1876/1990 «περί ελευθέρων συλλογικών διαπραγματεύσεων και άλλων διατάξεων», η ισχύς του οποίου άρχισε την 8/5/1990 (άρθρο 35 ίδιου νόμου και υπ' αριθ. 12386/1990 απόφαση Υπουργού Εργασίας, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση αυτού), ορίζει τα εξής:

«1. Ο νόμος αυτός αφορά όλους όσους εργάζονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου σε οποιονδήποτε ημεδαπό ή αλλοδαπό εργοδότη, επιχείρηση, εκμετάλλευση ή υπηρεσία του ιδιωτικού ή δημόσιου τομέα της οικονομίας, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι εργαζόμενοι στην γεωργία, κτηνοτροφία και συναφείς εργασίες, καθώς και οι κατ' οίκον εργαζόμενοι».

Το άρθρο 3 § 1 περ. α' του ίδιου νόμου προβλέπει ότι: «1. Οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας διακρίνονται: α. Σε εθνικές γενικές, που αφορούν τους εργαζόμενους όλης της χώρας», ενώ το άρθρο 8 § 1 εδ. α' διαλαμβάνει ότι: «1. Οι εθνικές γενικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας καθορίζουν τους ελάχιστους όρους εργασίας που ισχύουν για τους εργαζόμενους όλης της χώρας...»

Έτσι, από την έναρξη ισχύος του ν. 1876/1990 (8.5.1990), έχουμε επέκταση του θεσμού των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και στους αμέσως εργαζόμενους στη γεωργία, ανεξαρτήτως της υπαγωγής ή μη αυτών στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α. και της ιδιότητας του εργοδότη (Α.Π. 1322/2008, Α.Π. 36/2007 ΟΛΟΜ).

Επισημαίνεται ότι οι ρυθμίσεις των ΕΓΣΣΕ έχουν άμεση εφαρμογή και επί των σχέσεων εργασίας που γεννήθηκαν υπό το προγενέστερο του ν. 1876/1990 νομικό καθεστώς (Α.Π. 794/95).

Ως εκ τούτου και οι εργαζόμενοι στη γεωργία, ως προς τα χρονικά όρια εργασίας τους -έως ότου συναφθούν κλαδικές ή ομοιοεπαγγελματικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας- διέπονται από το άρθ. 6 εδ. α' της από 14.2.1984 ΕΓΣΣΕ, που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως με την 11770/20/20.2.1984 απόφαση του Υπουργού Εργασίας (ΦΕΚ Β', 81), κατά το οποίο "Η διάρκεια της εβδομαδιαίας εργασίας των εργαζομένων που απασχολούνται σε οποιοδήποτε εργοδότη με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου όλης της χώρας, ορίζεται σε 40 ώρες..». Επειδή δε από της ισχύος του παραπάνω νόμου δεν έχει ακόμα υπογραφεί κλαδική ή συλλογική σύμβαση εργασίας από τους μισθωτούς αυτούς, που να ορίζει το νόμιμο μισθό τους και τους λοιπούς όρους εργασίας τους, οι ανωτέρω εργαζόμενοι δικαιούνται να λάβουν το θεσπισμένο ελάχιστο όριο του ημερομισθίου, το οποίο προσδιορίζεται από τις εκάστοτε ισχύουσες ΕΓΣΣΕ. Οι ίδιοι εργαζόμενοι, εφόσον προσφέρουν εργασία κατά τις Κυριακές και εορτές δικαιούνται να λάβουν την προσαύξηση την οποία καθορίζουν η 8900/1946 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και το άρθ. 1 της 25825/1951 αποφάσεως των ιδίων Υπουργών στο υποχρεωτικώς θεσπισμένο ελάχιστο όριο ημερομισθίου, που καθορίζεται κατά τα προαναφερόμενα. Η ρύθμιση αυτή διατηρήθηκε και μετά την ισχύ του ν. 1876/1990, γιατί το σχετικό θέμα δεν έχει διευθετηθεί κατά ευνοϊκότερο τρόπο από την έκδοση κάποιας μεταγενέστερης συλλογικής συμβάσεως εργασίας (Α.Π. 36/2007 ΟΛΟΜ, Εφ. Αθ. 4604/2006).

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Ν.2874/2000 (ΦΕΚ 286 Α') όπως αυτό έχει τροποποιηθεί και ισχύει, κάθε εργοδότης ο οποίος υπάγεται στις διατάξεις του σχετικού νόμου, «υποχρεούται όπως μια φορά τον χρόνο.....καταθέτει, καθ' οιονδήποτε τρόπο, στην αρμόδια υπηρεσία του Σ.ΕΠ.Ε. - Τμήμα Κοινωνικής Επιθεώρησης, εις διπλούν, πίνακα με την επωνυμία, το είδος, τον τόπο λειτουργίας και το Α.Φ.Μ. της επιχείρησης, ο οποίος θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα παρακάτω στοιχεία ενός εκάστου των απασχολουμένων σε αυτή μισθωτών.

- α. Το ονοματεπώνυμο, ονοματεπώνυμο πατέρα και μητέρας, ηλικία και οικογενειακή κατάσταση (τέκνα).
- β. Την ειδικότητα, ημερομηνία πρόσληψης και την τυχόν προϋπηρεσία στην ειδικότητα.
- γ. Τον αριθμό κάρτας πρόσληψης (Ο.Α.Ε.Δ.), τον αριθμό μητρώου του Ι.Κ.Α., τον αριθμό βιβλιαρίου ανηλίκων (επί απασχολήσεων ανηλίκων) και τον αριθμό αδείας εργασίας αλλοδαπού (επί απασχολήσεως αλλοδαπού).
- δ. Τα στοιχεία του τεχνικού ασφάλειας και του γιατρού εργασίας, καθώς και το ωράριο απασχόλησής τους στην επιχείρηση.
- ε. Τη διάρκεια εργασίας (ώρες εργασίας εβδομαδιαίως, ώρες έναρξης και λήξης ημερήσιας εργασίας), το διάλειμμα και τις διακοπές εργασίας.
- στ. Τις πάσης φύσεως καταβαλλόμενες αποδοχές...»

Η ανωτέρω διάταξη τελεί συνδυαστικά με τη διάταξη του άρθρου πρώτου της αριθμ. πρωτ.: οικ.29147/Δ1.10258/27-06-2019 Απόφασης της Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης «Επανακαθορισμός όρων ηλεκτρονικής υποβολής εντύπων αρμοδιότητας Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)» (ΦΕΚ 2639 Β΄), σύμφωνα με την οποία, «κάθε εργοδότης, συμπεριλαμβανομένων των αναφερομένων στο «Μητρώο Δημοσίων φορέων της Ελληνικής Διοίκησης» του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης, ο οποίος απασχολεί εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, υποχρεούται να υποβάλλει ηλεκτρονικά, με την επιφύλαξη του άρθ.14 της παρούσας, στο πληροφοριακό σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης [ΣΕΠΕ-ΟΑΕΔ-ΕΦΚΑ] (ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ) στοιχεία των αναφερόμενων στο άρθ. 2 εντύπων (Ε3, Ε4, Ε5, Ε6, Ε7, Ε8, Ε9, Ε10 και Ε11), σύμφωνα με την οριζόμενη στην παρούσα απόφαση διαδικασία».

Στη συνέχεια, στο άρθρο 2 της ανωτέρω Απόφασης, αναφέρονται τα έντυπα που πρέπει να υποβάλλονται και να τηρούνται από τον εργοδότη. Η περίπτωση 2.2 του άρθρου 2 περιλαμβάνει το έντυπο Ε4 - Πίνακας Προσωπικού (Ετήσιος/Αρχικός/Ετήσιος Συμπληρωματικός/Συμπληρωματικός Ωραρίου/Τροποποιητικός Αποδοχών). Σύμφωνα με την περίπτωση 5.16 του άρθρου 5, το έντυπο Ε4 (Ετήσιος/Ετήσιος Συμπληρωματικός) υποβάλλεται ηλεκτρονικά μία φορά ετησίως κατά το διάστημα 01 Οκτωβρίου έως 31 Οκτωβρίου κάθε έτους.

Περαιτέρω, με την περίπτωση Α της παραγράφου 1 του άρθρου 55 του Ν. 4310/2014 (Α΄ 258), θεσμοθετήθηκε η υποχρέωση του εργοδότη να ενημερώνει την Επιθεώρηση Εργασίας για κάθε αλλαγή ή τροποποίηση του ωραρίου ή της οργάνωσης του χρόνου εργασίας των εργαζομένων του πριν την ανάληψη υπηρεσίας από αυτούς. Η εν λόγω διάταξη καταργήθηκε μεν τυπικά με την περίπτωση δ της παρ.1 του άρθρου 80 του Ν.4144/2013, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει με το άρ. 36 του Ν.4488/2017 (Α΄137), αλλά το περιεχόμενό της αποτελεί πλέον περιεχόμενο της περίπτωσης α της παρ.1 του αντικατασταθέντος αρ. 80 του Ν.4144/2013.

β) Το άρθρο 109 του ν.4485/2017 (Α΄ 114) «Βιβλίο Ημερησίων Δελτίων Απασχολούμενου Προσωπικού σε αγροτικές εργασίες και αλιεία» ορίζει τα εξής:

«1. Καθίσταται υποχρεωτική η τήρηση από τους εργοδότες «Βιβλίου Ημερησίων Δελτίων Απασχολούμενου Προσωπικού σε αγροτικές εργασίες και αλιεία» (Βιβλίο) για τις ακόλουθες κατηγορίες:

α. Αλιεργάτες με σχέση ή σύμβαση εξαρτημένης εργασίας σε έναν ή περισσότερους εργοδότες, συμπεριλαμβανομένων των αλιεργατών πολιτών τρίτων χωρών του ν. 4251/2014 (Α΄ 80), που ασφαλιζονται στον ΕΦΚΑ, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 40 του ν. 4387/2016 (Α΄ 85).

β. Μετακλητοί πολίτες τρίτων χωρών, οι οποίοι, σύμφωνα με το ν. 4251/2014, προσκαλούνται από εργοδότες με σκοπό την απασχόληση σε αγροτικές εργασίες και ασφαλιζονται στον ΕΦΚΑ, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 40 του ν. 4387/2016.

2. Το Βιβλίο θεωρείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΕΦΚΑ, επέχει θέση Πίνακα Ωρών Εργασίας Προσωπικού, τηρείται στο χώρο εργασίας και είναι στη διάθεση των αρμόδιων ελεγκτικών οργάνων. Η συμπλήρωση του Βιβλίου πραγματοποιείται, σε κάθε περίπτωση, πριν από την έναρξη εργασίας του απασχολούμενου προσωπικού της παραγράφου 1.

3. Σε περίπτωση μη αναγραφής του απασχολούμενου προσωπικού της παραγράφου 1 στο Βιβλίο, επιβάλλεται σε βάρος του υπόχρεου εργοδότη, από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα, διοικητική κύρωση κατά δέσμια αρμοδιότητα, σύμφωνα με τις ισχύουσες για την αδήλωτη εργασία διατάξεις.

4. Σε κάθε υπόχρεο, που δεν θεωρεί, δεν τηρεί ή δεν επιδεικνύει για οποιονδήποτε λόγο στα αρμόδια όργανα ελέγχου το Βιβλίο, πλέον των κυρώσεων της παραγράφου 3, επιβάλλεται σε βάρος του, από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα, ως ευθέως αποδεικνυόμενη παράβαση κατά δέσμια αρμοδιότητα, πρόστιμο ύψους τριακοσίων (300) ευρώ..».

Περαιτέρω, κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 5 του ως άνω άρθρου εκδόθηκε η υπ' αριθμ. οικ. 39391/838/16-07-2018 απόφαση της Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης «Υποχρέωση τήρησης «Βιβλίου Ημερησίων Δελτίων Απασχολούμενου Προσωπικού σε αγροτικές εργασίες και αλιεία»» με την οποία ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια, όπως ο τύπος του Βιβλίου, τα στοιχεία που περιλαμβάνει και η εξειδίκευση της διαδικασίας επιβολής των διοικητικών κυρώσεων.

Συμπερασματικά και με βάση όσα έχουν προεκτεθεί:

α) οι εργοδότες που απασχολούν εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου και υπάγονται στο πεδίο ισχύος του άρθρου 109 του ν.4485/2017 υποχρεούνται να αναγράφουν το απασχολούμενο σε αυτούς προσωπικό στο «Βιβλίο Ημερησίων Δελτίων Απασχολούμενου Προσωπικού σε αγροτικές εργασίες και αλιεία»

β) οι εργοδότες που απασχολούν εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου και δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 109 του ν.4485/2017 υποχρεούνται να υποβάλλουν ετήσιο πίνακα προσωπικού (έντυπο Ε4) για τους εργαζόμενους αυτούς, κατά τον χρόνο υποβολής του πίνακα και εντός της νόμιμης προθεσμίας. Επιπλέον, οι εν λόγω εργοδότες υποχρεούνται να καταχωρούν στο πληροφοριακό σύστημα του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης «ΕΡΓΑΝΗ» κάθε αλλαγή ή τροποποίηση του ωραρίου ή της οργάνωσης του χρόνου εργασίας των εργαζομένων, το αργότερο έως και την ημέρα αλλαγής ή τροποποίησης του ωραρίου ή της

οργάνωσης του χρόνου εργασίας, και σε κάθε περίπτωση πριν την ανάληψη υπηρεσίας από τους εργαζόμενους.

Γ. Σχετικά με την απασχόληση των εργατών γης που αμείβονται με εργόσημο, σας γνωρίζουμε τα εξής:

1. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27 του ν. 2639/1998, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 20 και 22 του ν. 3863/2010, ασφαλίζονται στον ΟΓΑ οι εργάτες γης (ημεδαποί - αλλοδαποί) που απασχολούνται σε γεωργικές/κτηνοτροφικές επιχειρήσεις/εκμεταλλεύσεις (ατομικές ή με μορφή Ο.Ε.- Ε.Ε.) με εργόσημο.

2. Ειδικότερα, με τις διατάξεις των άρθρων 20 έως και 24 του ν. 3863/2010 (ΦΕΚ 115 Α')/15.7.2010), όπως ισχύει, θεσπίστηκε το εργόσημο για την καταβολή της αμοιβής και των ασφαλιστικών εισφορών των εργατών γης.

Το εργόσημο αντικαθιστά, κατά τρόπο αποκλειστικό, την αποζημίωση των ως άνω απασχολουμένων με οποιαδήποτε απευθείας δόσοληψία χρηματικής φύσης. Κατά την εξαργύρωση του εργοσήμου παρακρατείται μέρος της αναγραφόμενης αξίας έναντι ασφαλιστικών εισφορών ΟΓΑ και αποδίδεται στον ΟΓΑ (σήμερα ΕΦΚΑ). Ευνόητο είναι ότι οι σχετικές ρυθμίσεις περί εργοσήμου δεν καταργούν υφιστάμενες ρυθμίσεις της εργατικής νομοθεσίας.

Σε κάθε περίπτωση, το ζήτημα της βελτιστοποίησης του νομοθετικού πλαισίου του εργοσήμου είναι σε διαρκή επεξεργασία από τις υπηρεσίες του Υπουργείου μας.

Δ. Το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.), ως ελεγκτικός μηχανισμός, κινείται, σε κάθε περίπτωση, εντός του εκάστοτε καθορισμένου κανονιστικού πλαισίου και διενεργεί ελέγχους σε όλες τις επιχειρήσεις που πιθανολογείται ότι απασχολούνται εργαζόμενοι με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας.

Για το έτος 2018 το Σ.ΕΠ.Ε. πραγματοποίησε 148 ελέγχους στον κλάδο φυτικής και ζωικής παραγωγής. Επιβλήθηκαν 25 πρόστιμα (αφορούν μη καταβολή δεδουλευμένων αποδοχών, παράνομη απασχόληση αλλοδαπών, κλπ.) συνολικού ύψους 104.328 ευρώ ενώ κατατέθηκαν 29 μηνύσεις και μηνυτήριες αναφορές. Επίσης, διενεργήθηκαν 120 εργατικές διαφορές από τις οποίες 67 επιλύθηκαν, 13 ματαιώθηκαν και 40 περιπτώσεις παραπέμφθηκαν στα δικαστήρια. Τα καταβληθέντα ποσά προς τους εργαζόμενους ανήλθαν σε 61.343 ευρώ.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΡΟΥΤΣΗΣ